

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.5
la Hotărîrea Consiliului INJ
nr.9/6 din 25 septembrie 2015*

CURRICULUM

la disciplina

„Sistemul ONU al drepturilor omului”

(candidați la funcții de procuror și de judecător)

AUTORI:

Diana SCOBIOALĂ,
Director executiv INJ,
doctor habilitat în drept, conferențiar universitar,
formator INJ

Olga DORUL,
Doctor în drept, conferențiar universitar,
formator INJ

_____AVIZAT
Șef / Direcție instruire și cercetare

I. PRELIMINARII

Conturarea conceptului protecției internaționale a drepturilor omului, precum și ascensiunea mecanismului universal de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale în decurs de o jumătate de secol sunt de-a dreptul spectaculoase.

Eforturile realizate sub egida Organizației Națiunilor Unite în vederea stabilirii conținuturilor drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, identificarea categoriilor de persoane ce necesită protecție au permis crearea unui mecanism cu arhitectură instituțională sofisticată ce corespunde necesităților societății internaționale contemporane.

Scopul cursului *Sistemul ONU al drepturilor omului* este de a identifica conținutul și formele protecției drepturilor omului în cadrul Organizației Națiunilor Unite. Accentul este pus pe structura mecanismului onuzian de protecție a drepturilor omului, regulile de procedură, precum și cazuri consacrate de asigurare a respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, după cum acestea rezultă din tratatele internaționale semnate sub egida ONU. Suplimentar, cursul este centrat pe cercetarea mecanismului de examinare a plângerilor individuale de către organele convenționale în sistemul ONU.

Rezumând, cursul are finalitatea de a asigura o pregătire esențială în materia sistemului ONU al drepturilor omului. Iar audientul, va avea ocazia să asimileze noțiunile și regulile juridice ce organizează conținutul și ulterior va fi capabil să le aplice corect situațiilor concrete, precum și să dezvolte abilități de abordare critică a materiei – aptitudini inerente în exercitarea profesiei de procuror sau judecător.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei ”Sistemul ONU al drepturilor omului” audientul va obține următoarele competențe:

- să identifice conceptele de bază ale sistemului ONU al drepturilor omului;
- să posede abilități de lucru cu instrumentele ONU ce reglementează protecția drepturilor omului;
- să aplice jurisprudența Curții Internaționale de Justiție la soluționarea eventualelor cauze;
- să aplice metode de cercetare științifică, în cadrul activității de cercetare;
- să demonstreze gândire critică în activitatea profesională;
- să elaboreze în baza legislației în vigoare a proiectelor, propunerilor de armonizare a legislației Republicii Moldova cu standardele ONU în materia protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- să adapteze comportamentul profesional la diferite medii socio-culturale și confesionale.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei ”Sistemul ONU al drepturilor omului” audientul va fi capabil să:

- determine sursele și principiile mecanismului onuzian de protecție a drepturilor omului;
- identifice formele de protecție a drepturilor omului create sub egida ONU;
- analizeze comparativ mecanismul european de protecție a drepturilor omului și mecanismul ONU;
- interpreteze normele tratatelor internaționale încheiate sub egida ONU;
- utilizeze recomandările Adunării Generale ONU, Consiliului Economic și Social, precum și comentariile generale ale organelor convenționale pentru evaluarea cooperării statelor în vederea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- aplice actele internaționale întru soluționarea spețelor propuse.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Sistemul ONU al drepturilor omului	Diana Scobioală Olga Dorul	I	18	6	12	Colocviu

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA	Ore curs	Ore practice
1.	Particularitățile și principiile de aplicare a normativelor universale de protecție a drepturilor omului	2	0
2.	Carta internațională a drepturilor omului	2	2
3.	Carta ONU și sistemul ONU de protecție a drepturilor omului	2	2
4.	Reglementările universale în materia nediscriminării	0	2
5.	Interdicția torturii și relelor tratamente	0	2
6.	Protecția drepturilor copilului	0	2
7.	Drepturile persoanelor cu dizabilități	0	2
TOTAL		6	12

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice/ Resurse logistice	Lucrul individual
Tema 1. Particularitățile și principiile de aplicare a normativelor universale de protecție a drepturilor omului		
<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Preponderența normelor imperative 2. Formularea unor standarde în domeniul drepturilor omului 3. Superioritatea normelor dreptului internațional al drepturilor omului față de prevederile dreptului național 4. Efectul direct al normelor DIDO în dreptul intern 5. Interzicerea sau condiționarea rezervelor 6. Prezența clauzelor facultative la instrumentele internaționale în domeniul drepturilor omului 7. Aplicarea pe termen nelimitat a convențiilor internaționale în domeniul drepturilor omului 8. Prezența mecanismelor instituționalizate de monitorizare a respectării normelor DIDO 9. Subsidiaritatea mecanismelor 	<p>Brainstorming frontal: tabla de scris sau flipchart</p> <p>Discuția</p> <p>Prelegerea</p>	<p>Lista convențională</p>

<p>internaționale de control asupra aplicării din partea statelor a instrumentelor internaționale</p>		
<p>Tema 2. Carta internațională a drepturilor omului</p>		
<p><i>Ore curs</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Declarația Universală a Drepturilor Omului 2. Pactul Internațional privind drepturile civile și politice 3. Pactul Internațional privind drepturile economice, sociale și culturale <p><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Declarația Universală a Drepturilor Omului – natura juridică, conținut. 2. Pactul Internațional privind drepturile civile și politice + protocoalele facultative <ol style="list-style-type: none"> 2.1. drepturile materiale 2.2. Comitetul Drepturilor Omului 3. Pactul Internațional privind drepturile economice, sociale și culturale + protocolul facultativ 3.1. Natura obligațiilor generate de pact 3.2. drepturile materiale 3.3. Comitetul drepturilor economice, sociale și culturale; 3.4. Mecanismul de implementare a pactului 	<p>Prelegere introductivă Brainstorming</p> <p>Seminar introductiv Lucrul în grupuri mici Tablă flipchart</p>	<p><i>Ore curs</i></p> <p>Brainstorming</p> <p><i>Ore practice</i></p> <p>Pregătirea temei pentru activități practice Lectura surselor bibliografice Prezentarea eseului la tema "Natura juridică a Declarației Universale a Drepturilor Omului"</p>
<p>Tema 3. Carta ONU și sistemul ONU de protecție a drepturilor omului</p>		
<p><i>Ore curs</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ONU – prezentare generală 2. Organele ONU 3. Instituțiile specializate ale ONU 4. Organele convenționale <p><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organele principale ale ONU: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Adunarea Generală a ONU; 1.2. Consiliul Economic și Social; 2. Organe subsidiare: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Înalțul Comisar al ONU pentru Drepturile Omului; 3. Organele Cartei și mecanismele de protecție a drepturilor omului: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Consiliul drepturilor omului; 3.2. Procedurile speciale ale Consiliului Drepturilor Omului: <ol style="list-style-type: none"> 3.2.1. Raportorii speciali 3.2.2. Mandate tematice 3.2.3. Mandate pe țară 3.3. Evaluarea periodică universală. 4. Organele convenționale de protecție a drepturilor omului – trăsături distinctive 	<p>Prelegere: Internet, Proiector/laptop</p> <p>Seminar de evaluare Tablă flipchart</p>	<p>Însărcinări tematice</p>

4.1. Recomandările/comentariile generale elaborate de organele convenționale de protecție a drepturilor omului. 4.2. Proceduri de examinare a plângerilor de către organele convenționale: 4.2.1. plângerile individuale; 4.2.2. plângerile interstatale; 4.2.3. ancheta.		
Tema 4. Reglementările universale în materia nediscriminării		
<i>Ore practice</i> 1. Considerații generale asupra celor 3 reglementări 2. Obligații pozitive și negative ale statelor 3. Drepturile beneficiarilor 4. Organele convenționale	Seminar pe baza exercițiului: rezolvare de probleme, analiza textelor juridice etc. Tablă	<i>Ore practice</i> Pregătirea temei pentru activități practice
Tema 5. Interdicția torturii și relelor tratamente		
<i>Ore practice</i> 1. Tortura – crimă internațională 2. Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante 3. Definirea conceptelor ”tortură”, ”cruzime”, ”inuman”, ”degradant”, ”pedeapsă” 4. Comitetul împotriva torturii 5. Mecanismul de implementare a Convenției	Seminar de dezvoltare a tematicii cursului Tablă flipchart	<i>Ore practice</i> Soluționarea spețelor
Tema 6. Protecția drepturilor copilului		
<i>Ore practice</i> 1. Convenția privind drepturile copilului 2. Drepturile substanțiale reglementate de Convenție 3. Comitetul drepturilor copilului; 4. Implementarea Convenției	Discuții Proiector/laptop	<i>Ore practice</i> Studiu de caz
Tema 7. Drepturile persoanelor cu dizabilități		
<i>Ore practice</i> 1. Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2. Drepturile substanțiale reglementate de convenție 3. Comitetul pentru drepturile persoanelor cu dizabilități	Dezbateri Tablă	<i>Ore practice</i> Lectura materialului normativ comunicat din timp de formator

VII. EVALUAREA

Evaluarea se va efectua continuu și la final:

A. Evaluarea continuă se va realiza prin:

- Participarea audienților în cadrul orelor de curs și a celor practice;
- Realizarea activităților individuale;
- Redactarea unor acte procesuale în baza temelor studiate;

- Susținerea a două testări obligatorii care vor conține sarcini cu obiective de măsurare a cunoștințelor, capacităților și competențelor profesionale;
- Pregătirea unui portofoliu / proiect asupra unui subiect propus pentru cercetare în calitate de lucru individual.

B. Evaluarea finală se va efectua ca colocviu în formă scrisă la finele semestrului prin prezentarea răspunsurilor la subiectele din materialul teoretic cercetat, precum și prin soluționarea situațiilor de caz și întocmirea actelor procesuale pe marginea cauzelor studiate în cadrul cursului Sistemul ONU al drepturilor omului.

VIII. BIBLIOGRAFIE

Tratate internaționale, acte legislative și normative:

1. Carta Organizației Națiunilor Unite din 26.06.1945. *Tratate internaționale*", 2001, volumul 26, pag.5 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 02.03.1992*).
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10.12.1948. *Tratate internaționale*, 1998, volumul, pag.11 (*Aderat la Declarație prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 208.07.1990*).
3. Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16.12.1966 și protocoalele sale facultative. *Tratate internaționale*,1998, volumul 1, pag 30.(*În vigoare pentru Republica Moldova din 26.0.4.1993*).
4. Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16.12.1966. *Tratate internaționale*,1998, volumul 1, pag. 18 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 26.0.4.1993*).
5. Convenția cu privire la lupta contra discriminării în domeniul învățământului din 14 decembrie 1960,
6. Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială din 21.12.1965. *Tratate internaționale*,1998, volumul 1, pag. 77 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993*).
7. Convenția Internațională asupra drepturilor politice ale femeii din 20.12.1952. *Tratate internaționale*,1998, volumul 1, pag. 73 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 26.04.1993*).
8. Convenția internațională asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei din 18.12.1979. *Tratate internaționale*,1998, volumul 1, pag. 114 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 31.07.1994*).
9. Convenția Internațională împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante din 10.12.1984. *Tratate internaționale*,1998, volumul 1, pag. 129 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 28.12.1995*).
10. Convenția Internațională cu privire la drepturile copilului din 20.11.1989. *Tratate internaționale*,1998, volumul 1, pag. 51 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993*).
11. Convenția cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități din 13 decembrie 2006.

Acte normative naționale:

1. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29 iulie 1994, în vigoare de la 27 august 1994.
2. Legea cu privire la tratatele internaționale a Republicii Moldova nr. 595-XIV, 24 septembrie 1999 (Monitorul Oficial, 2 martie 2000, nr. 24-26, p. I, art. 137)
3. Legea nr. 382-XV din 19 iulie 2001 *cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 4 septembrie 2001, nr. 107).
4. Lege nr. 270 din 18 decembrie 2008 *privind azilul în Republica Moldova* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 13 martie 2009, nr. 53-54)

5. Legea nr. 200 din 16 iulie 2010 *privind regimul străinilor în Republica Moldova* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 24 septembrie 2010, nr. 179-181)

Literatura didactică și științifică:

1. Rehman J., *International human rights law. A practical approach*. Pearson Education Limited, Edinburgh, 2003.
2. Sârcu – Scobioală D., *Dreptul Internațional al Drepturilor Omului*. Note de curs Chișinău, 2009.
3. Bouziri N., *La protection des droits civils et politiques par l'ONU: l'oeuvre du Comité des droits de l'homme*. Collection Logiques juridiques Logiques juridiques. L'Harmattan, 2003.
4. Buergenthal T., Weber R., *Dreptul internațional al drepturile omului*, București, 1996.
5. Cloșcă I., Suceava I., *Tratat de drepturile omului*, Editura Europa Nova, București, 1995.
6. Diaconu I., *Drepturile omului în dreptul internațional contemporan*, Editura Lumina Lex, București, 2001.
7. Duculescu V., *Protecția juridică a drepturilor omului: mijloacele interne și internaționale*, Editura Lumina Lex, București, 1998.
8. Mazilu D., *Drepturile omului - concept, exigențe și realități contemporane*, Editura Lumina Lex, București, 2000.
9. Popescu, C-L, *Protecția internațională a drepturilor omului - surse, instituții, proceduri* - Note de curs, Editura All Beck, București, 2000.
10. Purdă N., *Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale*, Editura Lumina Lex, București, 2001.
11. Sudre Frédéric, *Droit international et européen des droits de l'homme*, 5e édition mise à jour, Presses Universitaires de France, 2001.

Surse web:

1. Înalțul Comisariat a Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului <http://www.ohchr.org/RU/Pages/Home.aspx>
2. Organizația Națiunilor Unite www.un.org
3. Curtea Internațională de Justiție www.icj-cij.org
4. Curtea Penală Internațională <https://www.icc-cpi.int>